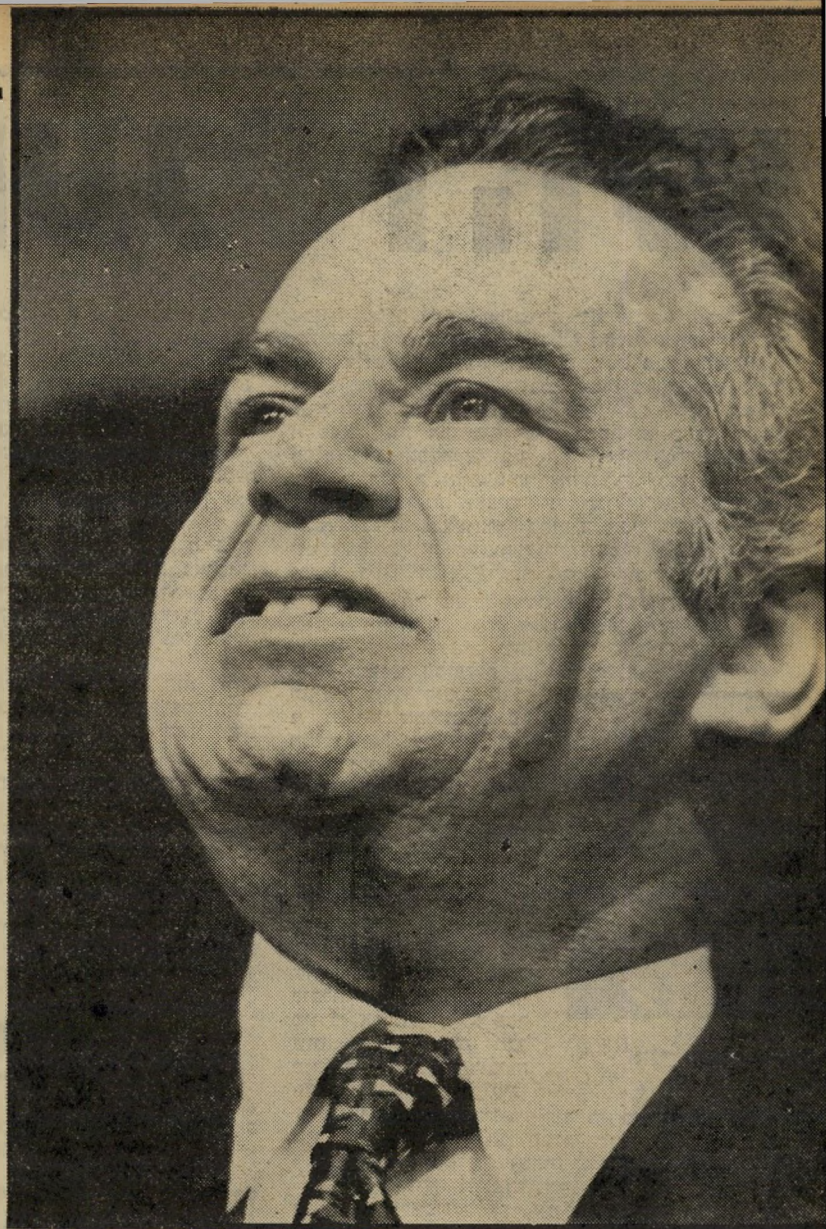

המשך הניתוח של חוק התועבה המתעמך באיצטלה של „חוק הגנת הפרטיות“

פרשות אסורות

שרי המישרים חמיר: לא אוהב תמונות

ראשית שנות ה'טו' התהלכה במערכות העיתונים בלונדון ידיעה מדהימה. היא אמרה כי שרי הביטחון הבריטי, ג'ון דניס פרופיור, מקיים יחסים אינטימיים עם יצאנית בשם כריסטין קולר, וכי אותה יצאנית היא בזומנית גם פילגשו של אחד הנספחים הצבאיים של בריטניהמועצות בלונדון. הידיעה עברה מעורר לעורר, ואיש לא העז לפרסם אותה. הכל הבינו כי זהו עניין בעל חשיבות ציבורית עליונה, מכיוון שהאחראי העליון לביטחון המדינה עלול להיות קורבן לסחיטה מצד מערכת הביטחון הסובייטית. אולם העורכים חששו שמא הטיפול בפרשה זו יסכן אותם במישפטיס מסוכנים. כברטניה אין חוק להגנת הפרטיות. מסוג זה המוצע עכשיו עליידי שמואל תמיר בישראל, שוב ושוב נחמנו כברטניה ועדות לבדיקת סוגיה זו, ובכל פעם סירב הפרלמנט הבריטי לחוקק חוק כזה. אך גם חוקיהדיבה והתקדימים הקיימים במישפט הבריטי היה כהם די כדי להרתיע את העורכים.

לבסוף התפוצצה „פרשת פרופיור“ הגדולה, שרי הביטחון הודח והוסקו מסקנות מרחיקותלכת לשמירה על ביטחון המדינה. בשלהי הפרשה נערכה גם נתיחהשלאחריהמות בקרב העיתונות הבריטית, והכל היו תמימידיעים כי העיתונות מעלה בתפקידה בסרבה לפרסם את הדברים מייד כשנודעו לה. יתכן שמסקנה זו היא שהרתיעה מאז את הפרלמנט הבריטי מהחוקק חוקיתמיר שבוה.

החוק להגנה על העסקנים, המתעטף באיצטלה של „חוק הגנת הפרטיות“, המוצע עתה עליידי תמיר, יהפוך כל פירסום כזה בישראל לעבירה פלילית ולעוולה אזרחית. אחרי קבלתו לא יוכל שום עיתון ישראלי לפרסם פרשת פרופיור ישראלית — אם תרחש — מבלי להסתכן בתביעה ציבורית ענקית ובשליחת עורכיו ועובדיו למאסר של שנה אחת.

כל פירסום על יחסיו האינטימיים של שרי הביטחון עם יצאנית, גם אם היא כמיקרה פילגשו של מרגל, יפגע כברטיות של השר.

„ברשת אלישבע“

אין צורך לנדוד לבריטניה, כדי לחפש פרשיות שפירסומן יהיה בלתי אפשרי. בסוף 1972 הגיעה למערכת העולם הזה ידיעה, שהיה קשה להאמין באמיתותה. המערכת כימעט וסירבה לאפשר לכתב לבדוק אותה, מפני שזה נראה כביזבוז זמן. אולם הבדיקה הוכיחה את אמיתותה. מסתבר כי שרי הביטחון הישראלי דאז קיים יחסים אינטימיים עם גברת צעירה בעלת רקע מפוקפק מאוד, שהגיעה לו את חסדיה במיסגרת מאמציה להגן על אחיה, חייל שנתפס בעבירה פלילית. השר נפגש עם הגברת באופן קבוע, שיחותיו עימה הוקלטו עליידי אמה, והוא ניהל את ענייני המדינה והביטחון בטלפון מחדרה המיטות שלה. הוא חשף את עצמו לרווחה לסחיטה, ואף נאלץ לשלם לגברת סכום כסף נכבד. העולם הזה פירסם את הפרשה, שזכתה בכינוי „פרשת אלישבע“, על שם הגברת הנוגעת בדבר, אחת אלישבע ציוניס. למרבה הצער, לא הביא הפירסום להסקת מסקנות. יתכן שאינו נאדן אז השר להתפטר, היו נמנעים כמה מן האסונות של יוביאכיפורים.

אין ספק שהיה לפירסום זה חשיבות ציבורית. אך לפי חוקיהגנת הפרטיות של שמואל תמיר יהיה פירסום כזה אסור בתכלית.

מכאן אפשר לעבור לפרשה פרטית אחרת, העומדת עתה במרכז אחת המערכות במאבק על הנשיאות בארצות הברית. הסנאטור אדוארד „טד“ קנדי בילה ערב עליו בחברת כמה מעוזריו וצעירות אחדות. הוא לקח את אחת הצעירות במכוניתו הביתה. בדרך, אולי בהיותו שיכור, נפלה המכונית לתוך הים. הסנאטור הציל את עצמו והניח לנערה לטבוע. פרשה זו עוררה — ועדיין מעוררת — שאלות רבות. כימעט כולן נמצאות בתחום הפרט. מה היה טיב היחסים בין הסנאטור ובין אותה הנערה? האם היתה סיבה אינטימית כלשהי לכך שהסנאטור לא התאמץ להצילה? האם התנהגותו המזוהה לאחר המיקרה, כשנמנע מלהזעיק את המישרה, באה כדי לחפות על עובדות שהוא ביקש למנוע את פירסומן? העיתונות האמריקאית מתחקה אחרי המאורעות ומנסה לפענח שאלות אלה. שיש להן השלכות רבות על כישורו של הסנאטור לכהן עתה כנשיא מעצמת העל. זה תפקידה וזו חובתה.

אך שים עיתון אמריקאי לא יכול היה לעשות כן, איזו היה קיים בארצות הברית חוקיתמיר — חוק האוסר את העיסוק כעניינים פרטיים, גם (ואולי בעיקר) של אישיציבור, גם כשיש להם חשיבות ציבורית ממדרגה ראשונה. כפי שניזכר בהמשך הניתוח של הצעת החוק, אין לעיתונאי שום הגנה אמיתית כבואו להתחקות אחר איש כמו הסנאטור קנדי בפרשה כזאת, ואין הגנה אמיתית על עניין בעל חשיבות ציבורית. כברטניה התרחשה לאחרונה פרשה פרטית נוספת, שהיה לה עניין ציבורי רב. מנהיג המפלגה הליברלית, ג'רמי תורפ, נאשם בהשתתפות ברצח, על רקע יחסים הומוסקסואליים עם צעיר שהיה, כנראה, זונה ממין זכר. המנהיג זוכה מן האישום, אך טיב היחסים שבהם הסתבר בוודאי הטיל ספק בכשרו למלא תפקיד לאומי חשוב. איזו היה קיים שם חוקיתמיר, איך היתה העיתונות יכולה לגרות את יחסיו של המנהיג הרגוע עם הרפתקן סחטני?

„הכל אסור, אך במיוחד...“

שנה שעברה חוקרנה על מירקע הטלוויזיה הישראלית סידרה שהוקדשה כלי כולה לעבודתו של עיתון אמריקאי יומי. היא נקראה על שם העורך הדמויני, לו גראנט.

אפשר לקחת את פרקי הסידרה, ולהוכיח שכימעט כולם סותרים סעיף זה או אחר של חוקיתמיר. הצופים, שעקבו בהערצה כה רבה אחרי עלילותיהם של לו גראנט וחבר עובדיו, צריכים לדעת כי עבודה זו אפשרית רק מפני שבארצות הברית מכיר החוק באינטרס העליון שיש לציבור בקיום עיתונות חופשית, חוקרת וחושפת. משום כך, רוב המינגלות שמבקש חוקיתמיר להטיל על העיתונות בארץ, בשם קדושת הפרטיות, היו נמחקות שם עליידי בית המישפט, בטענה שהן סותרות את החוקה.

הבה נבדוק את המינגלות האלה, אחת לאחת. סעיף 1 של הצעת חוק הגנת הפרטיות — תש"ם — 1980: אסור ביכלל פגיעה של אדם בפרטיות זולתו ללא הסכמתו — וכפי שכבר ציינתי בהתחלת סידרה זו (העולם הזה 2230) אין בחוק שום הגדרה מהי פרטיות. הכל אסור — מבלי שהאזרח ביכלל, והעיתונאי בפרט, יוכל לדעת מראש אם מעשה מסוים שלו מותר או אסור על פי חוק זה.

די במחרל זה כדי לפסול את ההצעה כולה. בסעיף 2 באה רשימה של איסורים מפורטים. רשימה זו אינה מבטלת את הכלליות של האיסור הכוללני, מפני שנאמר בסעיף זה כי אסורה „פגיעה בפרטיות לרבות...“ זאת אומרת: יוכל אסור, אך במיירות אסורים הדברים המופיעים ברשימה. על כל פגיעה אפשר לתבוע נזיקין בסכומי עתק, בלי הגבלה. על הדברים המופיעים ברשימה אפשר לשלוח עיתונאים לכלא. נוסף על תביעות הנזיקין, ואלה המעשים האסורים:

● „כידוש או התחקות אחר אדם או הטרדתו.“

זהו סעיף מדהים בכללנותו. מה נקרא „להתחקות“ אחר אדם? לפי חילון גור, „להתחקות“ פירושו ללכת בעיקבות אדם, לשמור על צעדיו ומעשיו של מישהו. שנאמר, בספר איוב: „על שורשי רגלי תתחקו“. אפשר לטעון כי כל פעולתו של עיתונאי היא התחקות אחרי בני אדם, שמירה על צעדיהם ומעשיהם, ביהוד כשהם אנשי ציבור או אנשים העוסקים בדברים שיש בהם עניין ציבורי. העיתונות הלוחמת, המגלה והחושפת בוודאי עוסקת בכך יום יום.

עד כמה שהדבר נשמע כמדהים, סעיף קטן זה אוסר למעשה את עיקר פעולתה של העיתונות, חוץ מאשר פירסום פרטים קומוניקטיים של הממשלה, דיווח על שערוריות ככנסת ותואר מעשיו (הפומביים) של השר שמואל תמיר.

הקורא שיתקשה להאמין לקביעה זו יחפש בהצעת החוק לשווא הגנה כלשהי על העיתונאי העוסק במלאכתו. יש בהצעת החוק הגנה על בלשים פרטיים, ששום מינגלה לא תחול עליהם, וגם על אנשי המישרה ושרותיה הביטחון. העיתונות פשוט אינה קיימת בין המוסדות הממלאים תפקיד ציבורי במדינה. עיתונאי נאלץ לא פעם לעקוב אחרי אדם, כדי לחקור פרשה של שחיתות. פשע,